

Les eleccions d'aquest dijous, 27 de desembre, a Kenya són les segones que se celebren sense la participació de Daniel Arap Moi, el dictador que va governar el país durant 25 anys amb mà de ferro. Les primeres van ser el 2002 i durant aquests darrers cinc anys s'han fet reformes importants a moltes institucions, rovellades per culpa d'una corrupció endèmica que havia portat l'economia del país gairebé a la fallida i hi havia malmès el teixit social.

Tanmateix, el descontentament continua essent majoritari entre la població que no ha experimentat de primera mà els progressos divulgats als quatre vents i encara es veu abocada a condicions de pobresa i manca de serveis bàsics mínims.

Malgrat un creixement econòmic notable –del 0,3% anual quan Mwai Kibaki, l'actual president, va prendre possessió, fins al 6% assolit l'any passat–, les xifres oficials assenyalen que molts kenyans no perceben cap d'aquests avenços i se senten decebuts. Kibaki, de fet, va arribar a la presidència promentent una reducció dràstica de la pobresa, que, ja l'any 2000, afectava més de 15 milions de kenyans, és a dir, un 52% de la població.

Lluita de tres. Els principals aspirants a la presidència són l'actual president Mwai Kibaki, Raila Odinga i un tercer en discòrdia, Kalonzo Musyoka, el paper del qual pot ser decisiu per a decantar la balança cap a l'un costat o cap a l'altre. Kibaki va arribar a la presidència l'any 2002 en un clima d'eufòria política després de batre clarament el candidat del partit governamental, el KANU, amb el 62,2% dels sufragis vàlids. Tot seguit, un traspàs de poders pacífic donava pas a un període de transició política de la qual s'esperaven moltes coses.

Raila Odinga, que durant la campanya passada va formar part de la coalició que va donar la victòria a Kibaki, el NARC, prové d'una família amb tradició política i és conegut per la lluita a favor de la democràcia durant el règim de Moi, que el va portar a la presó unes quantes vegades. Després de la victòria del no al

Un vot contra la pobresa i la corrupció

A Kenya fan eleccions presidencials i legislatives aquest dijous, dia 27. La lluita per a rellevar el president Mwai Kibaki és molt aferrissada, però les enquestes donen avantatge al principal opositor, Raila Odinga.

referèndum constitucional del 2005, Odinga va ser expulsat del govern per no haver donat suport a la reforma i, conjuntament amb més polítics destacats durant la campanya, va crear un partit polític, el Moviment Democràtic Taronja (ODM), amb vista a les eleccions. Volia aplegar tots els qui s'havien oposat al text constitucional, descontents amb l'aparent apatia del govern que no complia les promeses electorals de lluitar contra la corrupció i reduir la pobresa.

El darrer candidat amb unes certes aspiracions és Kalonzo Musyoka. Si bé té poques possibilitats de guanyar –amb un suport aproximat del 12% al 15%, segons les enquestes–, pot fer un paper important si decideix de

donar suport a qualsevol dels altres principals candidats.

Un moviment taronja. Els resultats del referèndum constitucional del 2005 són la darrera referència electoral. Aleshores la plataforma Moviment Taronja va poder aturar la reforma del text i es va engegar una campanya de descrèdit cap al president i el seu gabinet, de manera que la consulta popular va acabar esdevenint un plebiscit sobre l'actuació del govern de Mwai Kibaki. De llavors ençà, Odinga ha continuat fent campanya per ser elegit president enguany, però amb més intensitat des que el Moviment Taronja es va convertir en partit polític, l'any passat. Per tant, parteix amb un cert avantatge sobre la resta de contendents. Fins tres mesos abans de les eleccions, el president no va anunciar la plataforma amb què vol optar a la reelecció, i el partit de Kalonzo, una escissió d'ODM, amb prou feines fa dos mesos que existeix.

La política kenyana, de fet, té certes peculiaritats que expliquen aquesta inestabilitat del sistema de partits i, consegüentment, una gran volatilitat del vot que fa difícil de predir res.

El fort personalisme, resultat d'anys de governs basats en l'estabilitat i la fortalesa del líder, i el baix contingut ideològic en el sentit europeu tradicional (esquerra-dreta), fan que els partits es facin i es desfacin, amb coalicions que neixen i es moren a cada moment, segons els interessos polítics del líder.

Així doncs, Kibaki, que havia estat ministre de Finances i vice-president durant el règim de Moi, fou qui va vèncer el KANU a les urnes. Es presenta el 2007, tal com ho va fer el 2002, amb formacions amb noms diferents. D'una manera semblant, Odinga, principal aliat de Kibaki als comicis passats i ministre del seu govern fins a la crisi de govern del 2005 després del referèndum, avui és el seu rival polític més temut.

El factor ètnic i cultural. Si bé és cert que la personalitat i el carisma dels líders és important, l'origen ètnic —o *tribal*, com diuen els mateixos kenyanos— és un factor explicatiu del vot prou important. Tradicionalment, la competició política ha estat vista com una lluita de poder entre les comunitats majoritàries del país. És possible que la diversitat cultural i el mig centenar de grups ètnics reconeguts oficialment puguin donar raó d'aquesta característica, que, tanmateix, a les passades eleccions no fou tan determinant com havia estat anteriorment. Hom pot aduir que aquesta diferenciació del vot per comunitats és producte, en bona mesura, de les polítiques divisives, primer de Jomo Kenyatta, que va afavorir la comunitat dels kikuius i les províncies centrals on aquests són clarament majoritaris, i, després, de Daniel Arap Moi, que, amb la voluntat de contrarestar el poder dels kikuius, va afavorir unes altres

comunitats —incloent-hi la seva, els kalenjings, i més zones com ara la part nord de la vall del Rift.

Això, juntament amb les propostes de caire pseudo-federalista d'Odinga, han situat la qüestió del *majimbo* (descentralització) al centre de l'actualitat política i de la campanya, que cada dia és més tensa i violenta. Es va poder veure el divendres 16 de novembre, data límit per a nomenar els candidats de cada partit al parlament, quan hi hagué enfrontaments arreu del país entre grups partidaris dels principals partits.

La introducció a la campanya del concepte de *majimbo* i les discrepàncies sobre la implantació d'aquest model d'estat descentralitzat no són noves. Tanmateix, Odinga i Kalonzo mateix han ressuscitat aquesta vella reclamació d'algunes zones costaneres per fer-ne bandera en la lluita contra la pobresa a les àrees més depauperades del país, oblidades habitualment pels governs successius.

Les discrepàncies respecte a aquesta qüestió han capitalitzat el debat polític, que, d'una altra banda, és força corrent, basat en desqualificacions i tàctiques poc subtils de descrèdit i demonització del rival. Les propostes que han posat sobre la taula els candidats a la presidència en les respectives declaracions públiques d'objectius pel que fa a qüestions socials i econòmiques amb prou feines si difereixen, i totes apel·len a empreses difícils d'acomplir.

En cas que Raila Odinga guanyés i es portés a terme un altre traspàs de poders pacífic, s'arribaria a un punt d'inflexió en el procés de transició democràtica. Altrament, si Kibaki repetís la victòria i no hi hagués aldarulls, els rivals acceptessin la derrota i l'actual president romanagués al càrrec per a aplicar les polítiques promeses durant la campanya, també es faria un pas endavant en la consolidació del sistema democràtic kenyan.

Sigui com sigui, les eleccions del 27 de desembre seran un moment clau del procés de transició que Kenya va encetar ara fa cinc anys.

*Andreu Gual i Falcó
Nairobi (Kenya)*

El president de Kenya, Mwai Kibaki, acompanyat de la seva esposa, saluda els seus seguidors mentre s'adreça a l'estadi Nyayo, a Nairobi, la capital del país, per fer-hi un acte electoral, el 15 de novembre passat.